

Debut

Cobori din tren și pași fără nici un elan spre ieșire. Se simți stingher în orașelul acela cu desăvârșire necunoscut, de aceea fu peste măsură de bucuros că teatrul trimisese pe cineva să-l întâmpine. V-am recunoscut după bărbuță, îi spuse bărbatul între două virste, despre care avea să afle că e regizorul principal al teatrului. În autobuz, o cunosc pe tinăra care se urcase, la București, în compartimentul vecin, și care, după cum observase de pe culoar, răsfoise tot timpul un „Neckermann” zdrențuit. E cea mai tinără actriță a noastră, îi spuse regizorul, mîngiind aproape patern buclele blondei. Faceți naveta? întrebă criticul, privindu-i ochii luminoși și gura fără cusur. Am avut o filmare, îl răspălăi blonda cu un suris. Tinărul critic nu-și amintea s-o fi văzut în vreunul dintre spectacolele Institutului. Și doar urmărise, student fiind, spectacolele de la „Casandra“...

Am ajuns, spuse regizorul și coborîră. Evident, în hotel avea să intre după ora 12, așa că, după o scurtă vizită de curtoazie la teatru, prilej să-și vizeze delegația, tinărul critic își propuse să tragă o raită prin centrul orașelului și să-l caute pe fostul său coleg de grupă, azi, redactor la ziarul local. Planul său se dovedi himeric. Directorul îl aștepta cu o cafea fierbinte și cu un păhărel de coniac, bucuros să-l cunoască. Cel puțin, așa pretindea. Dar era

nărul critic fu bucuros să zăbovească, mai cu seamă că în biroul directorului rămase și blonda, căreia regizorul îi spunea Cameluța. Vorbindu-i despre miile de probleme încalcite ale unui teatru de provincie, directorul veghea să fie pline păhăruțele și mai ceru cafele. Cameluța se lipise, moale, de fotoliu și-l privea promițător. Directorul îi făcu ștregărește cu ochiul și-i umplu paharul. Mi-e foame, miorlăi Cameluța, și tinărul critic îi invită pe toți la masă, felicitându-se în gînd că luase o sută de rezervă. Directorul avea treabă la atelier, ziuă premierei e o zi încărcată, așa că tinărul critic se pomeni singur, alături de Cameluța, într-o braserie. Cameluța nu mai vru ochiuri cu șuncă, vru un Campari, așa că băură amîndoi Campari. Ce mai face Tuču? Și Cocorel? Dar Marius? Tinărul critic observă, nu fără mirare, că blonda îi cunoaște bine pe toți mai-virstnicii lui colegi și că-i tutuiește. Cînd, peste un timp, regizorul intră zgomotos să-i regăsească, erau la al treilea Campari și tinărul critic se simțea aproape îndrăgostit. Cameluța îi vorbise despre colecția ei de discuri rock și, după cum spusese, nu stătea departe, dar regizorul o expedie, aproape brutal, să se odihnească, doar avea premieră. Așa că tinărul se lăsă dus, nițel trist, înapoi la teatru, unde cunosc, la director, pe cel mai virstnic și, se pare, cel mai valoros actor al teatrului,

tartorul, cum îi spuneau toți. Lasă-mi-l mie, îi spuse tartorul directorului, voi avea treburi, merge la mine la masă, nevastă-mea și cu mine nu jucăm diseară, așa că nu-l cumpărăm, ha, ha. Tinere, îi spuse tartorul la a doua țuică, în vreme ce stăpîna casei, evident mai tinără decît bărbatul ei, dar coaptă bine, aranja masa, tinere, teatrul e un calvar, o golgotă. Ca să faci carieră, trebuie să fii o fiară, să n-ai mamă, să n-ai tată, uite, cum e Cameluța, că ai cunoscut-o. Abia a venit în teatru, cum o fi venit, nu știu, că n-are Institutul, i-a luat la rînd pe toți, așa se și explică de ce e la al treilea rol principal, în vreme ce adevăratele valori, cum e nevastă-mea, suferă. Trei roluri principale și, eu nu-ți spun nimic, o s-o vezi diseară, în afară de mutrița aia, nostimă, nu zic nu... La plăcinta cu vișine, după multe pahare cu vin bun, tinărul critic se simți moleșit. Ar fi vrut să facă un duș și să doarmă, dar nu credea că mai are timp. Își dăduse întîlnire la șase cu regizorul, dar, după toate cite i le spusese tartorul, n-avea nici un chef să-l mai vadă. Își luă rămas bun de la gazde și nu mai ajunse pînă la hotel, era complet toropit, sacoșa i se părea de două ori mai grea, așa că intră la braserie să bea o cafea. Aici dădu peste Cameluța, care era cu un ins slăbănog și chel, director comercial, avea să afle, și cu o brunetă planturoasă și mioapă, secretara literară, despre care, dimineața, aflase lucruri

(Continuare la p. 93)

capabilă s-o trăiască. Dacă, în *Viața Omului*, se realizează raportul dintre o vină tragică egală cu zero și o sancțiune tragică maximă, iar rezultatul acestui raport va fi infinitul, în *Iubirea pentru aproapele*, raportul este invers: vina tragică este maximă, iar sancțiunea tragică este egală cu zero. Dacă vom face o operație logică în seria estetică și vom substitui infinitul cu absolutul, atunci rezultatul acestei substituiri va fi cel normal și firesc: semnul piesei *Viața Omului* va fi absolutul, iar cel al piesei *Iubirea pentru aproapele*, minus absolutul. Acesta este conținutul universului descris de Leonid Andreev în *Iubirea pentru aproapele*: minus absolutul sau, ca să revenim la noțiunile cit de cit matematice — infinit mai puțin decît zero.

Sistemul estetic pe care-l instaurează Leonid Andreev în *Iubirea pentru aproapele* este cel al inversării sensurilor și valorilor, în ce privește nu numai concepțiile și noțiunile, dar și procedeele și motivele. Așa și numai așa, lipsa de sancțiune nu este în nici un fel o sursă a *happy end*-ului și nu aduce nici măcar o scîlpire de lumină, ci este un rezultat al lipsei capacității de purificare: un glob de beznă morală. Un infern. Dar un infern involuntar vesel, vesel nu în sine, ci prin sine, prin tratamentul estetic ce i se aplică.

După cum am mai spus, Leonid Andreev tratează piesa ca pe o comedie, chiar ca pe o farsă (cum a făcut și Cehov în marea lui dramaturgie, cea începută cu *Pescărușul*), utilizînd mijloacele de bază ale farsei: comicul de situație (drama existențială aparentă, care se dovedește a fi doar o escrocherie), comicul de caracter (izvorît mai ales din *emploi*-urile comice, de o mare varietate), comicul de replică (realizat prin dis-

cordanța dintre tipul de situație, tragică prin impresia pe care o produce, și tipul de replică, cu precădere de gen). De fapt, toată piesa *Iubirea pentru aproapele* este de un comic debordant, de la prima replică, a Polițistului, și pînă la ultima replică, cea a Patronului, care promite că data viitoare îl va lega mai slab pe Necunoscut și că acesta, în fine, va cădea; dar ceea ce spune este, evident, o reclamă. Comicul expresiei este prin urmare total, după cum total este și tragicul situației.

Dihotomia dintre conținut și expresie, în raport cu care *Iubirea pentru aproapele* este o piesă-manifest, avea un trecut bine constituit în literatura rusă: prin Gogol (mai ales cu „Nasul”, „Povestirea despre cum s-au certat Ivan Ivanovici cu Ivan Nikiforovici” și „Suflete moarte”), prin Dostoievski (mai ales cu „Dublul”, „Demonii”, „Bobok”), prin Cehov (atît în proza lui matură, cît și în dramaturgia lui matură, Cehov fiind singurul dramaturg din secolul al XIX-lea la care dihotomia a funcționat ca principiu dominant și guvernant. Dar n-ar trebui neglijate nici sursele străine, ca Swift și Poe, mai ales.

Dar nici în cazul lui Gogol, nici în cel al lui Swift ori al lui Poe, nu se conștientizase, ca *fenomen*, dihotomia, ceea ce nu se poate spune despre Dostoievski și Cehov, poate datorită polemicilor foarte dure desfășurate nu numai la vremea lor, ci și la vremea lui Andreev, tocmai în jurul momentelor dihotomice ale operelor lor, exact pe secțiunea lor dihotomică.

Din acest punct de vedere, deci, Andreev n-a fost un precursor. Dealtfel, importantă, pentru momentul actual al demonstrației, nu este atît dihotomia, cît raportul ei cu simbolismul concret și cu simbolismul abstract.

(Continuare de la p. 23)

pitorești. Slăbănogul chel oferi whisky la toată lumea și, peste puțin, tînărul se pomeni mîngîind-o pe brunetă, care-i vorbea, fără noimă, despre largile perspective ale teatrului floral-spațial, o idee a dumneaei. Așa îl găsi colegul său, redactorul, care, revenit dintr-o deplasare în județ, îl căutase peste tot.

Bunul său coleg îl căra acasă la el, îl băgă sub duș, îi făcu o cafea mare, îl sili să înghită ceva amar și-i confiscă sticla cu palincă și sticla cu vin, ca și cele trei pachete de Kent, nimerite, nu se știe cum, în sacoșă. Apoi, colegul de grupă, văzîndu-l complet desmeticit, îi ținu tînărului critic o usturătoare lecție de morală. Il

însoți la teatru și, imediat după spectacol, îl urcă în tren, făcîndu-l să rateze agapa, audiția muzicală rock și, cine știe, o discuție fierbinte despre teatrul floral-spațial.

Intimplarea, niciodată, nîcînd repetată, și-o reaminti criticul peste mulți ani, în vechea braserie din orașelul acela. Și încercă un sentiment neplăcut.